

SZÖVEG –
SZÁM KATI

KÉP –
EMMER LÁSZLÓ

SOROZAT –
KÉPMÁS

TÜKRÖKBEN ÉS AJTÓKON ÁT

Szabó Balázs nemcsak sokféle zenei stílusban és lírai világban kalandozott már, fiatal felnőtt éve is igazi művészi útkeresésben teltek, sok tapasztalattal, nem egy elkezdett iskolával és világlátó utazásokkal a szülők kisebb örömeire.

◆ – **Milyen volt az a gyerekkor, milyen volt az a család, amely világlátásra csábított és kalandozni engedett?**

– Izgalmas és szép gyerekkorom volt, de amikor benne éltem, néha azt hittem, nekem a legszörnyűbb a világon. Édesanyám óvónő volt, nemcsak otthon, de az oviban is éber és szeretetteljes figyelemmel kísérte apróbb-nagyobb lépteim, a nővérem mindenben az élen járt, és nehéz lett volna a nyomába érnem – később aztán a gimiben is megkaptam a tanároktól, hogy „bezzeg a nővéred”. A szüleim nagyon tudatosan próbáltak terelgetni a biztonságos úton, de el kellett jöjjön az az idő, amikor kibújok a saját árnyékból és a magam útját járom. A gimnázium után, ahogy elkezdett nőni a szakállam és a bajszom, nőtt a bizonyosság is, hogy lesznek dolgok, amiket máshogy szeretnék. Amit én akartam, nem volt homlokegyenest más, mint amit ők akartak, de akkor mégis mélybe ugrásnak tűnt a bábszínház, az utcaszínház, a gólyalábazás. Olyan nyarak, amikor cirkusokhoz, utcaszínházakhoz jártam tanulni külföldre.

– **A cirkus már tényleg veszélyesen hangzik...**

– ...főleg szülői szemmel. De ez egy csodavilág, fiatalként pedig még annál is csodálatosabbnak láttam, Tetétlenből ráadásul elképzeltetlen messzeségnek tűnt. Aztán beszippantott, megölelt, fölemésztett, megrágott és kiköpött. Egyszerre tanultam meg, hogy hol vannak a fizikális határait és azt, hogy mennyi mindent tanulhatok meg kitartással és szorgalommal. Teljesen más emberként jöttem ki a cirkus szájából és már nemcsak álmodoztam, hanem kézzelfoghatóan tudtam is, hogy mi minden várhat még

rám, ha ezen az úton indulok el. A szüleim eközben – bár nem tiltottak el ettől a világtól – azt szerették volna, hogy diplomám legyen és kétkezi munkám, hogy akármi történjék velem és a világgal, talpon tudjak maradni. Ez meg is történt, csak nem egészen úgy, ahogy ők gondolták, mert a póklábakat én másfelé növesztettem. A színház, a zenélés, az utazás, ezek jelentették a biztonságot. Mindenhol újabb ajtókat és tükröket találtam, elsőként akartam rajtuk belépni, mindent kipróbálni és közben megismertem bennük a határait, magamat.

– Minden váltás, továbblépés szakítás és elengedés is. Könnyen magad mögött hagytad a régi álmokat az újakért?

– Először gyorsan ment és nem bántam, de amikor eltelt az első pár nyár úgy, hogy már nem jártam külföldre ezekre a továbbképzésekre, rájöttem, hogy mekkora lehetőség is volt az, hogy Franciaországba, Csehországba, Portugáliába mehettem hónapokra, hogy szerte a világban mennyi művésszel találkozhattam és inspirálódhattam, és hogy nagy dolgok voltak ezek. De más idők jöttek, más kalandokkal. Muszáj volt határt szabnom annak a tudáséhségnek is, ami bennem van, úgy éreztem, hogy mindenbe csak belekapok, így viszont semmiben sem tudok igazán elmélyülni. Ezért bizonyos értelemben nem is baj, hogy átrendeződtek a dolgok, hogy elengedtem például a cirkuszt és a bábszínészetre, a zenélésre kezdtem fókuszálni. De sok a különös emlék abból az időből, egyszer például hazavittem zsonglőrökös barátokat Brüsszelből, és fantasztikus volt látni megtelni az udvarunkat a cirkuszosokkal...

– Ez akár egy gyerekkori álmod is lehetett volna.

– Igen, bár én akkor úrhajós, katona, hosszútávfutó akartam lenni, sokat rajzoltam és festettem, a szüleim el is vitték megmutatni a rajzaim hozzáértő tanárokhoz, hogy érdemes-e ezzel foglalkozni. De azt gondolták, a művészi véna majd egyfajta segítő, kikapcsolódást jelentő hobbi lesz. Életem első koncertjén is büszkén ültek ott a suliban, ahol Ady Endre-, Juhász Gyula- és saját verseket énekeltem, a tőlük kapott első komoly gitárommal, de azt nem is sejtették, hogy később ez lesz a foglalkozásom. Támogattak és persze tetszett nekik, amit csinálok, csak féltettek és nagyon izgultak értem, a jövőmért. Édesanyám volt akkoriban egyébként az első ember, aki nek megmutattam a dalaimat, izgultam is mindig, hogy majd mit szól hozzá, de hamar rájöttem, hogy neki igazából minden tetszik, amit játszom és mindenben a jót keresi.

– Azért ma is benned van, amikor kész egy dal, hogy anyukád mit szólna?

– Már messze nem úgy, mint régen és ma már máshogyan vannak benne az alkotásban. Akarva-akaratlan beleszövednek a dalszövegeimbe, önkéntelenül jöttek ki a sorok például akkor is, amikor édesapámról írtam az „Apám a vadludakkal” című dalt. Mindig az ilyen ösztönös kiírásokból lesznek a legjobban működő dalok, de persze néha nagyon meg kell nyirbálni ezt a szabadon burjánzó világot. Amikor a Magyar Állami Népi Együttessel az „Apám ablakából az ég” című előadásban dolgoztam, annak is úgy álltam neki, hogy felmástrom a „családfánkra” és naplószerűen elkezdtem összeírni a gyerekkori emlékeket, de a végeredményhez persze az túl személyes lett. Azt szerettem volna, ha ez az előadás mindenki édesapjáról szól és nem az enyémről, ezért nagyon sok ollózás, átalakítás következett. Figyeltem közben azt is, hogy mi az, ami a táncosoknak és a koreográfusoknak is ismerős élmény, mi az, ami velük is megtörtént, kutattam a „közös” emlékeinket apáinkról. Azt akartam, hogy mindenki találkozhasson ebben az előadásban a saját apjával, akár él még, akár sajnos már elvesztette. Úgy érzem, ezt sikerült is megteremteni. Szóval alig van olyan lemeze, vagy koncertje a zenekarnak, vagy nekem olyan előadásom, ahol valamilyen formában ne kerülne elő a család, vagy valamilyen gyerekkori emlék.

– Az utazások és színházas cirkuszos évek alatt sokat tanultál színpadról, előadóművészetről. És a zenéről? Sejttem, hogy azt sem valami iskolában szívtad magadba...

– Jártam én sokféle zenei iskolába, de egyet sem fejeztem be. Népzene-t főleg idősebbektől és nálam ügyesebb muzsikusoktól tanultam táncházakban, mellettük ülve. Közös munkákból, emberi találkozásból táplálkoztam. Nálam ez mindig is jobban működött, jobban, mint amikor mondjuk a kántorképzőbe jártam főiskolára.

– A Debreceni Református Gimnázium után van olyan iskola, amit elvégeztél?

– Nincs.

– Ez valamiféle kamaszos lázadás? Hogy ne papír bizonyítsa, mit tudsz?

– Nincs bennem ilyenfajta direkt lázadás, hogy elveszíteném azt, aki én vagyok, ha papírom lenne arról, amivel foglalkozom. Azt érzem és látom, hogy az agyam másképp működik: csodálattal nézem azokat, akik bejárták

”

Gyakorlatilag minden hangszeren autodidakta módon tanultam meg játszani.

a másik utat, de nekem sokkal természetesebb volt így. Persze némiképp bánom, hogy a gyerekkori zongoraórákat abbahagytam, vagy a kántorképzőt nem végeztem el, de sok minden mást is kaptam cserébe akkoriban, így ezt nem lehet mérlegre tenni. Amikor például az Accord Quartettel, vagy a Four Bones Quartettel dolgozom és összeállítjuk a műsorokat, mindig csodálattal nézem őket is: rendkívül képzett, zeneművészetin végzett zenészek, megtisztelő és izgalmas velük dolgozni. Kicsit más nyelvet beszélünk, mivel én gyakorlatilag minden hangszeren autodidakta módon tanultam meg játszani, de egyértelműen inspiráljuk egymást. Az én utam haszna talán az, hogy vannak olyan ötleteim, amelyeket lehet, hogy lesöpörnének egy iskolában, de végül valahogy mégis működik. Néha persze az ellentéte is igaz, a nagy zenei dzsungelemből érdemes értelmezhető ösvényt vágni.

– Milyen példát mondanál a szokatlan ötleteidre?

– Itt van például *Az ember itt c.* Pilinszky-melléklet, amely az *Átjárók* mellett jelent meg. Szokatlan módon teljesen egyedül vettem fel, a saját szobámban az esti színházi előadások után. Két hét alatt készült el, a maga hibáival és erényeivel, egyfajta önismereti út volt Pilinszky-n keresztül. Ma már másképp csinálnám, persze, de talán pont az a jó, hogy már nem tehetem meg. A későbbi Radnóti-lemezhez már több zenésztársam hozzászólt, kiegészítették, a csellistánk, Ölveti Máttyás például sok vonós szólamot írt hozzá. Más lett az íze, de a két költő különbözősége miatt is természetes ez.

– Ezek szerint nem zavar, ha egy olyan zenei lábnyomot hagysz, ami már nem egészen te vagy?

– Nem, mert mindig az adott dal a legfontosabb és minél több ember muzikalitása csatlakozik hozzá, azt hiszem annál mélyebb és különlegesebb lesz a muzsika. A mondanivalóm lényege és gyökere viszont, azt gondolom,

kiirthatatlanul megmarad, bármi is legyen a végső zenei „kulcsiny”, szóval teljesen önazonosnak érzem. Az első gondolatok és a dallamok ugyanis mindig magányosan íródnak, csak aztán merítjük meg őket a közös fazékban. Onnantól meg van, hogy néha leállítani nehéz a munkát nálunk és azt mondani például a stúdiózás végén, hogy most már itt a vége, mert mindig van újabb ötlet, újabb meglátás. Nekem, a menedzsernek, a zenekarnak inkább elengedni nehéz a „közös gyereket”, ezért sem szoktunk kapkodni két album között, szeretjük késznek érezni.

– Ha a bandát nem csak zenei kvalitásaival kellene bemutatnod, hogy hangozna?

– Az első „bandatag”, akit bemutatnék, az a szobám, ahonnan minden indul. A félelmetes fehér papírokkal, amiket úgy kell megtölteni sorokkal, hogy arra épülhesen minden. Aztán ott van a csendes, székel humorú, egyszavas emberünk, Acstády Soma, aki keveset beszél, de amikor megszólal, annál frappánsabb és pontosabb, és annál viccesebb is, ő a mélytengeri hangfaragónk, kitűnő basszusgitáros, a legendás pofonosztó, Bud Spencer nagy tisztelője. Ferencz László dobos a pontos ellenpontom, a tempó lovait igyekszik megültetni velem, hogy ne essek le róla, jó ötletei és meglátásai vannak, és rendkívül jó humora van. A gitáros, Harangozó Sebestyén nagyon jól képzett, sokféle stílusban jeleskedő muzsikus, zeneszerzői vénával is megáldott vidám figura, mindemellett nagyon tájékozott és olvasott ember, ha aktuális hírekre vagyunk kíváncsiak, elég csak őt kérdeznünk. Öletvi Mátyás a cellista, aki nagyon sokat segít a hangszerelésben, sok-sok szólamot álmodik tovább és az én felvázolt ötleteimet sokszor ő valósítja meg egészében, ami nem mindig a hálás része a munkának. Nagyon tisztelen a tudásáért és kreativitásáért és nemcsak zenésztársam, de az egyik legjobb barátom is, együtt járunk kosarazni, amúgy pedig a bográcsoszás nagymestere. Az idei koncertjeinken állandó vendég Pestalits Ambrus, őt gyerekkora óta, még Kecskemétről ismerem, háromhúros brácsán játszik, de mellette hegedül és szaxofonozik is a zenekarban ez a bajszos betyár. Ő abban a hangzásban segít, ami közelebb kucorodik a népzenehez és a népzenei hangszereléshez, emellett pedig mindig egyszerű zenei válogatásokkal lepi meg a zenekart a turnébuszban. És végül, bár nem utolsósorban, aki nem zenész, de kihagyhatatlan ember a bandában, a zenekar motorja, Petráki Lilián, aki nemcsak a Szabó Balázs Bandája körüli teendőket látja el, mint menedzser, hanem egyben a tyúkanyója is a bandának, mindent megold körülöttünk, rengeteg kreativitással és ötletegyekkel van megáldva. Nélküle is minden más lenne, szeretem a mindig lángoló energiáit. A teljesség igénye nélkül így tudnám bemutatni a bandát.

– Milyen lenne egy zenélés nélküli nap a bandával?

– Ülénk egy lócán egy kapu előtt és a beszélgetések alatt nagyokat nevetnénk a bajszunk alatt. Nagyon különbözőek vagyunk, mindenkinek megvan a maga élete, mindenki játszik más zenekarokban is, valaki sportol, valaki egyáltalán nem, valaki kutyás, valaki macskás, valaki

metált hallgat, valaki klasszikus zenét, szóval rengeteg minden lenne a közös nevetésekbe dobva.

– És az üldögéléshez nem is tartozik más kellék?

– Biztos jókat ennénk és innánk is, férfiak vagyunk, persze hogy szeretjük a hasunkat. Azonkívül meg mindenkinek megvan a maga szeánsza a kikapcsolódáshoz: én például jeles alkalmakkor pipázom, ez valahogy régtől hozzánőtt az ünnepi pillanatokhoz.

– És a lóca mellett hever egy kutya is, nem? Borgó már nem az első kutyatársad.

– Felőttkorom legmeghatározóbb kutyusa Alíz volt, aki egy kecskeméti menhelyről lett a társam, de sajnos sok közös esztendő után egy betegség miatt év elején magunkra hagyott minket, örökre elaludt. Aztán most több hónapos csönd után egy szintén örökbefogadott, Borgó nevű kutyus gyógyítja a sebeket és lett a család új tagja. Fontos számomra az a feltétel nélküli szeretet, ami egy kutyából árad, akkor is, ha neveled, ha le akarod törni a szarvacskáit, vagy otthon hagyod, úgy vár haza, és úgy tud mindent előről kezdeni, mintha mi sem történt volna. Erre én nem vagyok képes. Ez a fajta ölelés és szeretet olyan része a világnak, amit jó nem elfelejteni. Ha fáradt vagyok és elrángat sétálni, utólag mindig rájövök, hogy ezzel is nekem tett jót. Sokat tanít az emberi kapcsolatokról. Ráébreszt dolgokra, a hibáinkra, az egónkra, a tehetlenségünkre, a következtelenségünkre, életünk végéig tanulhatunk tőlük.

– Teológiát is hallgattál. A feltétel nélküli szeretet Isten szeretetének titka is...

– A teológia a mai napig nagyon meghatározó számomra, rengeteget tanultam a szellemi dolgokról, a Bibliáról, az Isten–ember–viszony ezerféle formájáról és nem bújhattam ki ennek a lelki része alól sem. Ezen a mai napig rágódom, és cipelem magammal. Nem vagyok templomba járó ember, és azt is tudom, ha megkérdézik, hogy hiszek-e, nincs olyan, hogy részben vagy kicsit. Számomra azt hiszem, nem feltétlenül jelenti ugyanazt az Isten szó, mint másoknak, de érzem, hogy az a világ, amelyben utazom, nem pusztán emberi. Erről Pilinszky sorai jutnak eszembe: „... Ha megkérdézik és egy szóban kell válaszolnom, hogy hiszek-e, azt mondom, hogy hiszek. Pontosabban azt, hogy igyekszem hinni. De ez egy olyan igen, amin a síríg el lehet vitatkozni... Önmagammal is...” ♦